

HACILAR YÖRESİ (KAYSERİ) BEZ/KUMAŞ DOKUMA SANATI

Zahide Kayıçoğlu Şahin^{1*}

¹Erciyes Üniversitesi, Mustafa Çıkrıkçioğlu Meslek Yüksek Okulu Geleneksel El Sanatları Programı, 38039 Kayseri/Türkiye

*zahide@erciyes.edu.tr

Özet: Hacılar, Kayseri'nin güneyinde, Erciyes Dağı'nın eteğindedir. 61,3 km²lik alana sahip olan ilçedir. Engebeli bir arazi üzerindedir ve karasal iklime sahiptir.

Hacılar sanayinin ilk adımı 1945'li yıllara dayanmaktadır. İlçede kurulan dokuma kooperatifleri ile el dokuma tezgahlarının, Hacılar'da yaygınlaşması sonucu kaput-bezi, savan, dimi diye tabir edilen kumaşların dokunmasıyla sanayinin ilk temelleri atılmış oldu. Hacılar ilçesinde 2. Dünya savaşı yıllarında 2500 dokuma tezgahında en kaliteli kaput bezleri dokunmaktaydı.

1950'li yıllarından önce, Hacılar yöresinde kumaş dokumacılığı ön planda idi. O yıllarda faaliyette bulunan Sümer bez fabrikasından alınan pamuk ipliklerle, el tezgahlarında kumaşlar genellikle erkekler tarafından dokunurdu. Kadın ve çocuklar ise masura sarma işleminde çalışarak dokuma yapan kişinin daha fazla kumaş dokumasını sağlardı. Yörede beyaz dokunan kumaşlara "kabut veya kaput bezi" denilmektedir. Kareli "Çar" adı verilen kumaşlar yörede dokunur ve ünlüdür. Bayanlar manto gibi üst giysisi şeklinde kullanırlar. Boyuna çizgili kumaşlara "diril veya tiril" denilmektedir. Bu kumaşlardan pijama, gömlek gibi kıyafetler elde edilmiştir. Siyah ve beyaz renkte dokunan kumaşlara "kırzet" denir. Sofra bezi şeklinde kullanılır. Savan adı verilen dokumalar yörede halıların üzerine serilerek kullanılır. Ayrıca kış hazırlıkları yapılırken bulgur kaynatılır, çorba kesilir savan üzerinde kurutulur.

Tekstil fabrikalarının kurulması ile el tezgahları gündemden düşmüştür. Kumaş dokumacılığı yerini halı dokumacılığına bırakmış ve zamanla neredeyse dokunmaz hale gelmiştir. Son yıllarda Hacılar kumaşı tekrar canlandırılmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hacılar, Kumaş, Bez, Kaput Bezi, Şoylama.

Hacılar Region (Kayseri) Cloth/Woven Fabric Art

Abstract: Pilgrims, south of Kayseri at the foot of Mount Erciyes. 61.3 km² of space in the town. On a hilly terrain and has a continental climate. The first step is based on years of industry 1945'li pilgrims. Hand looms weaving cooperatives established in the district, as a result of the spread of Hacılar kaputbezi, savan, the so-called twill fabric has been thrown and touched the foundations of the industry first. 2nd district of the Pilgrims 2500 years of World War II, the highest quality loom woven cloth hood. 1950 years ago, the Pilgrims were in the foreground region, fabric weaving. In those years, the cotton yarn factory operating in the Sumerian cloth on hand looms fabrics are usually woven by men. Women and children working in the bobbin winding process of weaving fabrics more than the person who secured their weaving. White woven fabrics in the region, "kabut or cloth hood" is called. Checkered "car" called the fabrics are woven in the region and is famous for. Use the upper mantle in the form of ladies clothing. Vertically striped fabrics, "drill or Tirilye" is called. This pajama fabrics, clothing such as shirts have been obtained. Woven fabrics in black and white "kırzet" is called. Used as a tablecloth. Fabrics used in the region called the carpets laid on the savannah. In addition, during preparation for winter wheat is boiled, dried soup, cut on the savan. Machine tools dropped in hand with the establishment of textile factories. Fabric weaving left and eventually replace the carpet weaving has become almost touch. In recent years, the Pilgrims again the fabric are presented

Key Words: Hacılar, Fabric Cloth, Cloth Hood, rope

1. GİRİŞ

Hacılar ilçesi; Kayseri'nin güneyinde, Erciyes Dağı'nın eteğindedir. 61,3 km²'lik alana sahip olan ilçe, engebeli bir arazi üzerindedir ve karasal iklime sahiptir. Hacılar halkı, oğuzların kayı boyundandır. Daha önceleri, Adana yöresinde göçebe olarak yaşarken, topluluk arasında çıkan bir anlaşmazlık üzerine yaz aylarında geldikleri Erciyes'in eteklerine 15. yy.'da yerleşmişlerdir^[1]. Hacılar aşireti birkaç defa yer değiştirmiş sonrada bugünkü yerde ilçe kurulmuştur. 1931'de nahiye, 1990 yılında da Kayseri'ye bağlı ilçe olmuştur^[2].

Eski söyleyişi ile "Tokımak" bugünkü söyleyişi ile "Dokumak" sözü, tokmak kelimesinden kaynaklanan bir fiildir. Her hangi bir şeyi tokmaklayarak, tokmak ile döverek imal etmek anlamına gelmektedir. Gerçekten bizde Osmanlı döneminin aşağı yukarı sonuna kadar, tokmak ile dövülmek suretiyle imal edilen kılıç ve benzeri silahlar için de halı, kilim vb. gibi tezgahta iplik düğümleri bir tokmak ile sıkıştırılarak yapılan şeyler için de "dokumak" fiili kullanılırdı. Bugün ise bu tabir yalnız halı, kilim ve kumaş imal etmek için kullanılmaktadır. Ancak, şuna dikkat edilmelidir ki tokmak (dokumak) sözünün kaynağı olan tokmaklamak sözü, sıkıştırmak, sıkılaştırmak anlamına da gelmektedir^[3].

İnsanların dış etkenlerden korunmasını ve yaşadıkları çevrenin güzel bir şekilde döşenmesini sağlamak gibi önemli gereksinmelerini sağlayan dokumacılık, insanlığın en eski sanatlarından kuşkusuz^[4].

Ekme, su, hava kadar insanoğlunun diğer ihtiyaçları da giderek artmıştır. İlk insanlar, kendilerini soğuğa karşı bitkilerle korurken, zamanla bunun yerini işlenmiş hayvan ürünleri almıştır. Ayrıca; "değişik olsun, iyi görüneyim" içgüdüleri de her geçen gün insanoğlunu arayışa götürmüştür. İnsanlığın ortak ihtiyacına karşılık geliştirilen dokuma tekniği, zaman içinde ve milletlerin kendi kültürel potansiyellerinde geliştirilerek günümüze kadar geldiğini, kısa bir süre sonra da (eğer milliliği muhafaza edilmezse) gelişen tekniğin, milletleri ayırt edici bu özelliğini yutararak, yine insanlığın ortak malı yapacağı şekildedir^[5].

* Erciyes Üniversitesi Mustafa ÇIKRIKÇIOĞLU M.Y.O. Öğretim Görevlisi.

** Araştırma yapmamda emeği geçen eşim Cihat ŞAHİN'e, sevgili kızım Derin ŞAHİN'e, yöre halkına, emeği geçen öğrencilerime sonsuz teşekkürlerimle.

Muhsin İlyas SUBAŞI; Dünden Bugüne Kayseri, Geçit Yayınevi, 4. Baskı, 1998, s.225.

² Kayseri Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü; Cumhuriyetimizin 75. yılında Kayseri Eğitim Belgeseli, Kayseri, 1998, s. 153.

³ Reşat GENÇ; Kaşgarlı Mahmud'a göre XI. Yüzyılda Türklerde Dokuma ve Yaygı işleri, Arış Üç Aylık Halı, dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi, Yıl:1, Sayı:3, Ankara, Aralık 1997, s.8.

⁴ Çetin AYTAÇ; El dokumacılığı, Ankara, 1989, s.1-2.

⁵ Hilmi DULKADİR; Mut ve Çevresinde Milli El sanatlarımız; (Istar Dokuma), Dokuma Tekniği, Çeşitleri, Milli Gelenek, Görenek ve Sanatları Serisi:1, Ankara, 1985, s.10.

Yeterli tarım arazileri bulunmadığı için 1940'lı yıllarda Hacılar halkı dokumaya yönelmiştir. Hacılar yöresi dokumacılık sanatını: 1-Kumaş dokumaları, 2-Halı dokumaları, 3-Kilim dokumaları oluşturur.

2-MATERYAL VE METOT:

Araştırma konusu olan Hacılar yöresi bez ya da kumaş dokumalar, geçmiş de yörede hemen hemen herkes tarafından dokunmuştur. Yöre halkı teknolojik aletlere yönelip işletmeler kurmuş böylece elde kumaş dokumayı bırakmıştır. Uzun yıllar yörede kumaş dokunmamıştır. Kumaş dokumayı bilenler çok yaşlanmış ve bu sanatın unutulmaması için yörede çalışmalar başlatılmıştır.

Kumaş dokumada kullanılan ipler, iplerin çile ve bobin haline getirilmesinde kullanılan avadanlıklar, iplerin haşılmasında kullanılan araçlar, kumaşların dokunduğu tezgahlar, elde edilen kumaşlar ve bu kumaşların ürüne dönüştürülmesi konunun materyalini oluşturur. Kullanılan Metot ise: Yörede kumaş dokumayı bilen kişilere ulaşılmıştır. Onlara sorular sorularak cevaplar kaydedilmiştir. Yöre halkının evlerine gidilerek, önceden dokunmuş kumaşlar tespit edilmiş, fotoğrafları çekilmiştir. Kumaşların renkleri, teknikleri, kullanım alanları incelenmiştir.

3. BULGULAR

Hacılar bezi (kumaşı); geçtiğimiz yüzyılın başlarında Hacılar ekonomisine önemli bir katkı sağlamıştır. Eski çulha tezgâhlarında dokunmaktadır. Hacılar sanayinin ilk adımı, 1945'li yıllara dayanmaktadır. İlçede kurulan dokuma kooperatifleri ile el dokuma tezgahlarının, Hacılar'da yaygınlaşması sonucu kaputbezi, savan, dimi diye tabir edilen kumaşların dokunmasıyla sanayinin ilk temelleri atılmıştır^[6]. Hacılar Küçük El Sanatları Kooperetifi Şirketi, Kayseri'de dokumacılığın yaygınlaşması maksadı ile kurulmuş; kurulurken ayrıca şu hedeflerde göz önüne alınmıştır: **1-Dokumacılığın gelişmesi, 2-İplik ve pamuklu dokuma ürünlerinin toptan ve ucuza elde edilmesi, 3-Elde edilen ucuz hammaddenin pazara hızlı bir şekilde ürün olarak sunulması**[7].

---

⁶ Beste Nigar ÖZDEMİR; Hacılar'ın Yazgısı, Büyük Hacılar, Kayseri Hacılar İlçesi Kültür, Ekonomi ve İletişim Platformu, Ekim 2003, Sayı:1, s.8.

⁷ Cengiz KARTIN; Hacılar Dokumacılar Küçük Sanat Kooperatifi Şirketi'nin Kuruluşu ve Dokumacılığın Hacılar'daki Yeri, I. Hacılar Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kayseri, 2008, s. 505.

Kazım YEDEKÇİOĞLU, 1949 yılında Erciyes Halkevleri Dergisinin 73. sayısında, Hacılar kumaş sanatı ile ilgili şu bilgileri vermektedir: “**Yazın amelelik, taş kırıcılık, ustalık vb. yapan Hacılarlı kışın boş durmaz, El tezgahları ile bez dokur. Bugün köyde 482 ortaklı bir dokumacılar kooperatifi mevcuttur. Bu kooperatifin 1374’ü köyde, 482’si de hariçte 1856 tezgahı vardır. Her tezgah günde ortalama olarak 25-30m. bez dokumaktadır. Bu, günde 20 bin; yılda da 1 milyon metre bez eder. Bu yekün bir bucak için küçümsenmeyecek bir sanayi faaliyetidir. Bazı tezgahlar ince tülbent de dokumaktadır. Hacılar’ın bezini İstanbul kapışarak alıyor; onu boyuyor, silindirliyor, Kayseri’ye, tüm Anadolu’ya tekrar satıyordu**[8].”

Hacılar ilçesinde 2. Dünya savaşı yıllarında 2500 dokuma tezgahında en kaliteli kaput bezleri dokunmaktaydı[9].

1950’li yıllarından önce Hacılar yöresinde, kumaş dokumacılığı ön planda idi. O yıllarda faaliyette bulunan Sümer bez fabrikasından alınan pamuk ipliklerle, el tezgahlarında kumaşlar genellikle erkekler tarafından dokunurdu. Kadın ve çocuklar ise masura sarma işleminde çalışarak dokuma yapan kişinin daha fazla kumaş dokumasını sağlıyorlardı[10].

3.1. Kumaş Dokumasında Kullanılan Malzemeler:

Dokuma tezgâhı, çıkırık, teççe/tekçe, makara, kazan, un, ocağı, çözüğü/çezgi dolabı, iplik.

3.2. Hacılar Bezinin/Kumaşının Dokunması:

Hacılar Kumaşının yoğun olarak dokunduğu tarihlerde hemen hemen her evde bir tezgâh bulunurken, bir evde iki tezgâhın olması, halkın gözünde zenginlik ifade etmekteydi. Hacılar bezi olarak nam salmış olan çulha dokumacılık (bez dokumacılık), uzun yıllar ilkel tezgâhlarda dokunmuştur. Dört temel ayak üzerinde kurulan dokuma tezgâhları, mamer, sermin, tefe, tarak, kücü ile ön ve arka ayakları üzerine sabitlenmiş olan tefeyi taşımaya yarayan

⁸ Ahmet BAKTIR; Belgelerle Hacılar (3), Hadak (Hacılar Dağcılık ve Kış Sporları Merkezi Yayın Organı), Kasım 2006, Sayı:9, s. 58-59.

⁹ Osman TEKİN, Hacılar’ın Başarı Hikayesi, Hadak (Hacılar Dağcılık ve Kış Sporları Merkezi Yayın Organı), Nisan 2005, Sayı:6, s. 67.

¹⁰ Nuh Mehmet ÖZCAN’ın verdiği bilgilere göre.

iskeleden oluşur. Karışık renkli dokumalarda kücü sayısı ve kücülerin aşağı yukarı hareket etmesini sağlayan ayaklıkların sayısı artar. Ayaklıklar küçü-
re sağlam ipliklerle tutturulmuş vaziyettedir. Kücüler ise ayakların yanı sıra aynı zamanda yukarıda düzen ağacına bağlanmıştır.

Tezgâh çözümeden önce çözgü ipleri hazırlanır. Dokumanın kaliteli olması için kullanılacak iplerin numarası da önemlidir. 6 numaralı iplik kalın 24 numaralı iplik en ince olandır. Tezgahlarda kullanım şekli ise 6-12 veya 12-24'tür. İp ne kadar ince kullanılırsa kumaş o kadar kaliteli çıkar. Dokuma bezi için bobin halinde bulunan ip kullanılır. Bu ip Tece/Teçce adı verilen alete sarılarak, çile haline getirilir. İpin çile haline gelebilmesi için tece/teçce döndürülerek üzerine sarma işlemi gerçekleştirilir. Yapılacak dokumaya yetecek kadar çile yapılır. Çile haline getirilen ipler, soylama işlemine tabi tutulur. Şoy; un ve su karıştırılarak elde edilen bir sıvıdır. Şoylama İşlemi yörede iki şekilde iplere uygulanır. Birincisi: kazan içerisine nişasta unu veya normal un ve su, hamur kıvamına gelene kadar pişirilir. Pişirme işlemi kıvamını bulunca kazan ateşten indirilir. İpler geniş bir leğen içerisine düzgünce yatırılır. Şoy adı verilen bu hamur, iplerin üzerine her tarafına işleyecek şekilde dökülür. Şoylama adı verilen bu işlemde düzgün çaput sarılmış bir ağaç yardımı ile ipler iyice bastırılır ve ipler sabaha kadar bekletilir. İkinci soylama işleminde ise; Ocağın üzerine kurulan kazana su konulur, içerisine yeteri kadar un katılarak karıştırılır. Kaynamaya başladığı anda oluşan suyun içine ipler iyice bastırılır. Bu işlem yarım saat kadar sürer. Suyun ipin özüne inmesi ve ipin sertleşmesi beklenir.

Sayın Hasan YÜKSEL konuyla alakalı şu bilgileri verir: Her iki şekilde de soylama yapılan ipler kazandan çıkarılır, önce gölge bir yerde gerili olan ipler üzerine itina ile serilir, beklemeye bırakılır. Daha sonra buradan alınan ipler güneşli bir yere asılarak iyice kurumaya bırakılır. Kurumaya bırakılırken bir iki saat ara ile bir değnek yardımı ile dövülerek iplerin arası açılır ve yapışması önlenir. Aynı zamanda ip üzerinde kaba şekilde duran hamur artıkları uzaklaştırılır. İyice kuruduktan sonra gelepler (çileler) iki el arasına alınarak güzelce çırpılır ve kalan unları ayrıştırılır. Çırpılan gelepler örtülerin arasına konularak bir gün de orada bekletilir. Şoylama işlemi, ipliklerin tarak ve kücü hareketleri ile tüylenip kopmalarına engel olmak için yapılır. Şoylama ipi sertleştirerek kırılmasına, büzülmesine, dokuma işlemi sırasında sürtünmeden dolayı bozulmalara engel olmak için yapılır^[1]. Şoylama işlemi uygulanan iplerle dokunan bezlerin ömrü uzun olur.

¹¹ Ferman KAKILLIOĐLU ve Fatma ÖZCAN'nın verdiği bilgilere göre.

Şoylama işleminden sonra hazır hale getirilen gelepler önce tekçe üzerine takılır. Tekçe üzerindeki gelepten ipin ucu alınarak çıkırığa takılmış olan kaleme veya masuraya tutturulur. Naran adı verilen ip yardımıyla çevrilen çıkırıkla tekçe üzerindeki ipler çözgü işlemi için kaleme, dokuma işlemi içinde masuraya sarılır. Sarma işlemi çok sıkı bir şekilde yapılmazsa dokuma sırasında pükleme adı verilen ipin masuradan sıyrılması olayı gerçekleşir. 90 veya 100cm. eninde ki dokumada ne kadar çözgü kullanılacaksa o kadar kalem sarılarak çözgüye hazır hale getirilir.

Önceden hazırlanmış olan iskele üzerine çözgü ipleri, belli sayıdaki kalemlerden alınarak bir avuçta toplanır, uç kısmı tezgah üzerindeki çivinin birine takılır. 36-40 m. civarında bir top oluşur. İpler sıra ile tek tek çapraz (bir alt bir üst olmak üzere) olarak kücü, tefe mili ve tarakların arasından dikkatlice geçirilerek hazırlanır. Taraklar arasından geçirilen ipler diğer sermin ağacının kanallarından geçirilir. Çözgünün boşa kalan ucu ise arka ve üst mamerden geçirilip gerginleştirildikten sonra belli bir düzende 3-4 ayrı top olacak şekilde toplanarak tezgahın 1-2m. üst kısmında bir yere gerginleştirilerek bağlanır veya iplerin ucuna ağırlıklar bağlanarak gerginleştirilip yukarıdan aşağıya bırakılır. Bu asılan çözgü dokuma işi gerçekleştikçe ara ara tezgaha doğru kaydırılır.

İki ayaklı tezgâhlarda dokuma işi en kolay olanıdır. Dokuyacak olan kişinin bulunduğu yer çukurdur ve dokumayı genelde ayakta durarak yapar. Dokuma işlemi yapan kişi sırayla bir sağ bir sol ayağını kullanarak kücüleri hareket ettirir. Bu esnada açılan ağızdan sağ el ile mekiği karşı tarafa geçirip sol el ile tarağı kendine doğru çekerek atkı ipliğini sıkıştırır. Tekrar ayakları ile kücüleri hareket ettirerek bu sefer mekiği sol el ile ters tarafa atar, sağ el ile tarağı çeker ve dokuma işlemi bu şekilde sistemli olarak devam ettirir. Dokumayı yapan kişi dokuma sırası ilerledikçe dokunan kısmı tezgâh üzerinde bulunan sermin ağacına sarar. Bu işlem içinde, çözgünün gergin durmasını sağlayan sermin demirini yuvasından çıkarır. Dokumanın karşı tarafında ağırlıklarla bağlı olan çözgü iplerini ise dokumanın sarılacağı kadar bırakır. Gevşeyen dokuma, sermin ağacına sarıldıktan sonra, önce sermin demiri yerine takılır. Ağırlıklar tekrar yerine konarak çözgüler yeniden gerginleştirilir ve dokuma işlemine devam edilir.

Dört ayaklı tezgâhlarda yapılan dokuma işlemi hem zor olup hem de çok dikkat gerektirmektedir. Ayaklar sıra ile birbirini takip eder. Yapılacak bir hata sonucu dokuma bir kez bozulduğu takdirde düzeltmesi zordur.

Dokuma işlemleri bittikten sonra tezgâhtan alınan kumaş, pazar yerlerinde ya da Kayseri’de bulunan esnafa satılır. Esnaf dokumanın kalitesini su ile test eder. Dokuma üzerine bir maşrafa su dökerek kumaşı kontrol eder, uzun süre sonunda su geçiren kumaşlara daha çok para verir.

Dört ayaklı tezgâhlar daha çok renkli dokumalar için kullanılmaktadır. Kumaş renkli dokunacak ise bu daha çok emek ve vakit demektir. Dokunacak ipler, soylama işleminden sonra bu kez de boyama işlemine tabi tutulurlar. İçleri su ile dolu olan, uygun boyama kazanlarına veya boya tenekelerine atılan iplerin üzerine çarşıdan alınan hazır boyalar, yeterli miktarda katılır. Boyanın daha iyi tutması içinde üzerine limon tuzu, turşu suyu ve tuz eklenerek belli bir süre kaynatılır. Boya kabından alınan ipler daha sonra kurumaya bırakılır ve sonrada çözgüye hazırlanır.

3.3. Bezlerin/Kumaşların Çeşitleri ve Kullanın Alanları:

Daha çok kara boya ile hazırlanan iplerden “kırzet” adı verilen kumaşlar dokunur. Hacılar kumaşında önceleri genellikle siyah-beyaz ya da kırmızı-beyaz renkler birlikte kullanılarak dokunurdu günümüzde farklı renklerde de dokunabilmektedir.

Satışa sunulan dokumaların büyük çoğunluğu beyaz olur. Yörede beyaz dokunan kumaşlara “**kabut veya kaput bezi**” denilir. Genellikle Kaput bezi dokumaların eni 90cm. veya 1m. olur. Bir günde 8-10 m. dokunabilmektedir. Hacılar’ın merkezinde 1950-1955 yıllarında Hacılar İlkokulunun (günümüzde bu okul yıkılmıştır) yanındaki meydan da her Cuma Pazar kurulurdu. Bu pazarda Kaput bezini dokuyanlar kumaşlarını satar, dokuma yapmak için ipe ihtiyacı olanlar ip satın alırdı^[12].

Kaput, tırpani, adı verilen kumaşlardan; yorgan içi, iç giyim vb. elde edilir. Siyah ve beyaz renkte dokunan kumaşlara “**kırzet**” denir. Kırzet kumaşlardan, sofraya bezi, okul önlükleri ve erkek pantolonları dikilir. Boyuna çizgili kumaşlara “**diril veya tiril**” denilmektedir. Değişik renklerden diril/tiril kumaş dokunur. Bu kumaşlardan; gömlek, sava ve bir zamanlar kadınların çok kullandıkları makarna çar adı verilen siyah beyaz veya Lacivert beyaz karışımli küçük kareli kumaşlar dokunurdu. Çar kumaşlar iki parça halinde dokunur, sonra birleştirilip dikilir ve kare şeklinde kumaş elde edilirdi. Bayanlar manto

---

¹² Nuh Mehmet ÖZCAN’ın verdiği bilgilere göre.

gibi üst giysisi şeklinde kullanılır. Çar ismi verilen üst giysileri kullanan kadınlara günümüzde Hacılar yöresinde az da olsa rastlanır. Savan adı verilen dokumalar yörede halıların üzerine serilerek kullanılır. Ayrıca kış hazırlıkları yapılırken bulgur kaynatılır, çorba kesilir savan üzerinde kurutulur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Hacılar yöresinde hemen hemen bütün yöre halkı kumaş dokuduğundan; dokunan kumaşlar Hacılar'da satılmaz, Kayseri ve İstanbul'a gönderilirdi. Genellikle dokuyan değil kumaşları pazarlayanlar kâr elde ederlerdi. Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte, Hacılar kumaş dokuma sanatı yerini ticaret ve sanayiye bırakmıştır. Bir zamanlar Hacılar yöresinin geçim kaynağı olan hatta birçok işletmenin kurulmasına kaynak sağlayan Hacılar kumaş dokuma sanatı teknolojik gelişmelerden sonra dokunmamıştır. Yeni nesil yörelerinde böyle bir sanatın varlığından bile habersizdir. Son yıllarda Hacılar kumaş dokuma sanatı tekrar canlandırılmaya çalışılmaktadır. Hacılar kumaşından hediyelik eşyalar üretilmektedir. Hacılar kumaşının günümüzde dokunan örnekleri tek renk olabildiği gibi çok renklide olabilmektedir. Kumaşların üzerine boyama, kurdele nakışı, Maraş işi vb. tekniklerle desenler yapılmaktadır.

14-16 Şubat 2011 tarihlerinde, ERÜ Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu Geleneksel El Sanatları Bölümü'nden Öğr. Gör. Zahide KAYIŞOĞLU ŞAHİN Koordinatörlüğünde, ERÜ Sabancı Kültür Sitesi Sergi Salonunda "**Kayseri'de Geleneksel Sanatlarımızı Yaşatan Ustalarımız**" çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştayda; Kayseri ve ilçelerinde, geleneksel sanatlarımızı yaşatan ustalara ve uyguladıkları sanat eserlerine yer verilmiştir. Çalıştay; Geleneksel Sanatlarımızı yaşatan Ustalarımıza ve kaybolan mesleklere dikkat çekmek amacıyla düzenlenmiştir. Bu çalıştayda Hacılar yöresi kumaş dokuma sanatını Sayın Mehmet GURDAŞ göstermiştir. Mehmet bey; günümüzde Hacılar kumaşını en iyi dokuyan ustadır. 1938 yılında Hacılar'da doğmuştur. İlkokul mezunudur. Mehmet Usta 1952-53 yıllarında kumaş dokuma sanatını ağabeylerinden öğrenmiştir. Uzun yıllar kumaş dokuyan usta, bu sanata ilginin azalmasından sonra yörede bulunan birçok kişi gibi kumaş dokumayı bırakıp halıcılık sanatına yönelmiştir. Halı kurslarında hocalık yapmıştır. Son yıllarda Hacılar kumaşını canlandırma projelerinde usta severek elinden geleni yapmaktadır.

5. KAYNAKLAR

- [1]-SUBAŞI, Muhsin İlyas; Dünden Bugüne Kayseri, Geçit Yayınevi, 4. Baskı, 1998, s.225.
[2]-Kayseri Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü; Cumhuriyetimizin 75. yılında Kayseri Eğitim Belgeseli, Kayseri, 1998, s.8.
[3]-GENÇ, Reşat; Kaşgarlı Mahmud'a göre XI. Yüzyılda Türklerde Dokuma ve Yaygı işleri, Arış Üç Aylık Hali, dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi, Yıl:1, Sayı:3 , Ankara, Aralık 1997, s.153.
[4]-AYTAÇ, Çetin; El dokumacılığı, Ankara, 1989, s. 1-2.
[5]-DULKADİR, Hilmi; Mut ve Çevresinde Milli El sanatlarımız; (Istar Dokuma), Dokuma Tekniği, Çeşitleri, Milli Gelenek , Görenek ve Sanatları Serisi:1, Ankara, 1985, s.10.
[6]- Beste Nigar ÖZDEMİR; Hacılar'ın Yazgısı,Büyük Hacılar, Kayseri Hacılar İlçesi Kültür, Ekonomi ve İletişim Platformu, Ekim 2003, Sayı:1, s.8.
[7]- KARTIN, Cengiz; Hacılar Dokumacılar Küçük Sanat Kooperatifi Şirketi'nin Kuruluşu ve Dokumacılığın Hacılar'daki Yeri, I. Hacılar Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kayseri, 2008, s.505.
[8]- BAKTIR, Ahmet; Belgelerle Hacılar (3), Hadak (Hacılar Dağcılık ve Kış Sporları Merkezi Yayın Organı), Kasım 2006, Sayı:9, s.58-59.
[9]- TEKİN, Osman; Hacılar'ın Başarı Hikayesi, Hadak (Hacılar Dağcılık ve Kış Sporları Merkezi Yayın Organı), Nisan 2005, Sayı:6, s.67.
[10-12]-Özcan; Nuh Mehmet; Yörede yaşayan kişinin verdiği bilgiler.
[11]-Kakilliođlu; Ferman, Özcan; Fatma; Yörede yaşayan kişilerin verdiği bilgiler.

FOTOĞRAFLAR

Dokuma tezgahı

Tekçe

İplere "Şoylama işlemi" yapılması.

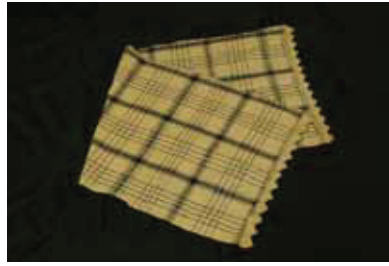
Kumaş dokumasında kullanılan pamuk iplikler

Hacılar Kumaşı dokuma Usyası Satın Mehmet GÜRLAŞ

Diril/Tiril kumaş dokuma 6rneđi

Hacılar y6resi el dokuması kumaştan havlu

Hacılar y6resi kadınlarının evden 7ıkarken giydikleri el dokuması kumaşından yapılmış “7ar”

Son zamanlarda dokunmuş ve Maraş işi tekniği ile desenlendirilmiş kumaş.

Elde dokunmuş kumaştan puf yapılmış ve kumaş boyama yapılarak desenlendirilmiş.

Son yıllarda dokunan renkli kumaş örneği

14-16 Şubat 2011 tarihlerinde, Erciyes Üniversitesi'nde düzenlenen "Kayseri'de Geleneksel Sanatlarımızı Yaşatan Ustalarımız" çalıştayında Hacılar Kumaşını tanıtan ve uygulamalı olarak gösteren Sayın Mehmet GURDAŞ Ustaya, ERÜ Mustafa ÇIKRIKÇIOĞLU M.Y.O. Müdürü Sayın Prof. Dr. Nafiz KAHRAMAN katılım ve teşekkür belgelerini takdim ederken.